

*kif kien mimdud fuq dik il-Qalb, x'ħass f'qalbu!
Min jaf x'tagħlim ta' ġenna f'ruħu trabba
min-nifs qhażiż ta' Dak li l-kiefra sallbu!*

Versi oħra mabdumm mill-pinna mharrġa tal-poeta veteran u li juru fih il-karatteristika tal-poeżija klassika tiegħu u li tagħ-
zlu mill-poeti ta' qablu u minn xi whud ta' żmien li kienu għad-
hom mexjin fuq il-falsariga tal-metrika popolari Maltija, huma
dawki li naqraw f'dawn is-sunetti: *Fil-Mewt tal-Patri Majjistru
Wigi Tonna Barthet; Lil Ġinu tiegħi; Marsaxlokk; Il-Bniedem;
Tama f'Alla; Jesu Christe.*

G.M.A. kien poeta varjat skond iż-żmien li għadda minnu.
Fil-hajja letterarja tiegħu naraw li għadda minn żewġ staġuni—
dik ta' meta l-Malti kien għadu fin-nieqa tal-letteratura, u jekk
kien hemm wiehed fost il-kittieba li kellu l-akbar sehem f'ha, u
wera li l-Malti għad jikber kien hu. Kien hu li ma staħax, bħal
xi oħrajn, ibill il-pinna tiegħu fil-linka sewda tal-Malti mkasbar
minn shabu dak iż-żmien; kien hu li minn dik l-epoka beda jaħ-
dem u baqa' jaħdem biex jiftaħ it-triq għall-koltivazzjoni tal-
Malti, bil-ġurnalizmu apolitiku, profan u religjuż u bil-kitba tie-
għu novelliera u romanzeska u ta' poezija wisq iżjed xierqa minn
dik li sa dak iż-żmien kienet inkitbet.

Fil-versi ta' din l-istaġun naraw li l-poeżija tiegħu kienet ik-
tarx ta' xehta lirika hafifa, mexxejja, iżda iktarx popolari milli
akkademika. F'din il-poeżija għandna nistqarru li għandu xi
gawhra ta' min iġhożżha u li tista' toqgħod f'antologiji għas-sen-
timenti ġenwini u kwadru naturali mfisser bi kliem sempliċi li
iixirqu lis-sugġett bħalma hi l-poeżija "Mħabba ta' Missier"
miktuba fl-1888, jiġifieri meta G.M.A. kellu 25 sena.

Fit-tieni staġun tal-hajja letterarja tiegħu naraw f'G.M.A.
il-poeta ta' sengħa mharrġa bi stil aktar soġ u ħsieb iktar meq-
jus bħalma jidher mis-sunetti li kiteb mill-1908 'il quddiem. Kien
hemm min qal li l-poeżija ta' G.M.A. għamlet iż-żmien tagħha
u rabbiet l-għanqbut, u li meta xxebbahha ma' dik ta' poeti li
nibtu ma' l-aħħar snin ta' ħajtu u wara, ftit jew wisq tinkifes.

Kull poezija bikrija għandha xi mindaqgiet it-tajjeb u l-
mertu tagħha u ta' min japprezzaha. Min jaħseb xort'oħra
juri li ma għandux sens ta' proporzjon fil-kriterju letterarju
ta' moħħa. Hu x'inhu n-nuqqas jew it-tajjeb fil-poeżija

ta' G.M.A. nistgħu ngħidu biss illi kieku ma kenitx il-poeżija
ta' G.M.A. li influwenzat u hegġet l-imħuħ u l-qalb ta' oħrajn
li kienu jhossu fihom, bħalma kien iħoss hu, il-qawwa tal-ġenju
u tal-vampa poetika kieku ma kienx ikollna poeti bħalma hu-
ma Dun Karm u Cuschieri, bħalma mbagħad il-poeżija ta'
dawn wara żmien influwenzat u hegġet il-moħħ u l-qalb ta'
oħrajn bħal Rużar Briifa, Anton Buttigieg, Patri Delia, u ma'
dawn il-poeti żgħażaġh fosthom Ġorġ Pisani, Dun Frans Ca-
milleri, Ġużè Chetcuti, Karmenu Vassalio, Mary Mejlaq, Mar-
cell Mizzi, Ġorġ Zammit u xi oħrajn li jegħdin iżejnu u jkab-
bru bil-versi ġodda u qawwija tagħhom il-patrimonju tal-lette-
ratura Maltija.

KRISTU: SULTAN TAL-PAČI U TA' L-IMHABBA

SUNETT

Ta' ANNIBALE PRECA

Lill-ħabib Giuseppi Muscat-Azzopardi.

Fil-qiegħ tal-biki jsaltan għadu kiefer
Kburi, għajjur, qattiel ill'ismu Ġlied,
Illi bi snien jbiċċer u bid-dwiefer
L-imsejkna t'Adam u Eva rsiera u wlied.

Dan kien fil-hena; ma minn qalbu siefer
Ir-riżq u l-hena x'hin jtkabbar ried:
Il-lum dejjem f'dagħdiegħa u dejjem ġiefer
Jidgħi 'l min halqu u jobgħod is-smewwiet.

Iżda ntemmet saltnatek, ja għajjur,
X'hin ħa ġisem ta' bniedem il-ħanin,
Sultan tal-pači u minn ta' rwieħna Sid.

ħuti l-egħżiež bil-ferħ kif il-qalb tfur!
Imħabba jitlob minna dal-Bambin:
"Nar ġejt inkebbes fl-art, u mħabba rrid".

1899.